

Blaž Torkar in Miha Kuhar,
Zadnja bitka na Soči 1917, Založba
Mohorjeva, Celovec 2018

Doc. dr. Blaž Torkar, znanstveni sodelavec, je univerzitetni diplomirani politolog obramboslovja in profesor zgodovine, zaposlen v Vojaškem muzeju Slovenske vojske. Za diplomsko nalogo z naslovom Rekrutacija in urjenje slovenskih pripadnikov misij britanske uprave za posebne operacije je prejel Prešernovo nagrado Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Podiplomski študij je zaključil leta 2010 z doktorsko disertacijo Ozadja delovanja ameriške obveščevalne službe OSS v Sloveniji (1943–1945), ki jo je obranil na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. Raziskoval je v ameriških, britanskih, italijanskih, nemških in srbskih arhivih. Je avtor znanstvene monografije Prikriti odpor ter številnih drugih znanstvenih in strokovnih člankov s področja sodobne vojaške zgodovine.

Podpolkovnik Miha Kuhar je častnik Slovenske vojske, ki je že od zgodnje mladosti aktiven na različnih področjih, povezanih z gorami. Več kot dvajset let je aktivni gorski reševalec inštruktor, z leta 2005 pridobljeno mednarodno poklicno kvalifikacijo gorskega vodnika. Leta 1992 se je zaposlil v Slovenski vojski, kjer je kot častnik uspešno nadgrajeval svoje gorniške izkušnje ter sooblikoval razvoj vojaškega gorništv in gorskega

bojevanja v gorskih enotah in Gorski šoli Slovenske vojske, in to kot pisec programov usposabljanja ter njihov izvajalec. Strokovno znanje je nadgrajeval med vojaškim šolanjem v Sloveniji ter Avstriji in Nemčiji, na Norveškem pa je pridobil naziv inštruktorja zimskega bojevanja. Leta 2006 je bil vodja uspešne alpinistične odprave Slovenske vojske na Aljasko.

Preboj soške fronte je v vseh pogledih spremenil pogled na potek prve svetovne vojne v naših krajih. V slovenski javnosti in časnikih se ponovno pojavi optimizem, ki je vse preveval ob začetku vojne in ki je zaradi njenih posledic z leti pojenjal. Če so ob začetku vojne oblasti v časnikih poskušale relativizirati velike izgube, tako da so na vse pogostejša vprašanja javnosti, kaj je s *»slovenskimi polki«*, oziroma kot odgovor na govornice, da je bil tretji armadni zbor, v katerem so bili tudi vsi domači *»slovenski«* polki, pri Lvovu uničen, zapisali besede enega izmed vojakov: *»je res, da je marsikoga zadelo, ampak o uničenju ne more biti nobenega govora«* in da je *»ranjencev res zelo veliko, ampak mrtvih pa sila malo«* ter da *»kar je tudi zelo dobro, ruske krogle so tako majhne in ostre, da se rane prav kmalu ozdravijo in pri tem pokazal neko kroglo, ki jo je našel, in na luknjo, ki mu jo je naredila na rokavu bluže. Bila je tako majhna, da jo je bilo s prostim očesom komaj videti.«*¹ Avstrijsko uradno poročilo je za 26. oktober 1917 prineslo optimistično sporočilo, da so *»avstrijske in nemške čete, ki so nastopile ob srednji Soči, krepko prodirajoč prekoračile črto Kobarid–Avče. Premikanje čet pospešuje od včeraj lepo vreme. Odpor Italijanov smo zrušili tudi na Banjški planoti do gore Sv. Gabrijela. Sovražnik se pripravlja, da popusti vse ozemlje, katero si je v enajsti soški bitki odkupil z življenjem veliko tisočev. Na Kraški planoti, kjer se položaj ni izpremenil, so se tu in tam razvili živahni boji. Naval zaveznikov je v dveh dneh borbe omajal sovražne črte na širini 50 kilometrov. Med Italijani, ki se umikajo, vlada na več mestih največja zmeda.*

1 *»Kaj je s slovenskimi polki«, Straža, 7. 9. 1914, 1.*

Veliko čet, ki smo jih popolnoma odrezali, je moralo na prostem polju položiti orožje.»²

Ne nazadnje pa je preboj pri Kobaridu poleg opevanja vojaških zmag in povzdigovanja uspehov in junaštev avstrijske in nemške vojske prispeval tudi k izkoriščanju tega za dvig morale in patriotizma med slovenskim prebivalstvom ter vlivanja zaupanja v monarhijo, katere vstop in bojevanje v vojni sta bila pravična. Zato, kot je bilo zapisano v analizi posledic te vojaške zmage, se »posebno mi Slovenci /.../ moramo veseliti zmag avstrijskega in nemškega orožja. Saj se tako vsakdan bolj združuje po italijanskem zavratnem napadu razkosana slovenska domovina. /.../ Malodušnosti ni več v slovenskih srcih – te dni se je zopet izkazalo, da je pravica, ki je na strani Avstrije, le more zmagati. /.../ Naša domovina ne bo razdeljena – vse drugo, kar je za razvoj našega naroda potrebno, bomo z božjo pomočjo in računajoč na pravičnost države, ki se sama mora braniti v imenu pravice, dosegli.«³

Navedeni opisi dogajanja na soški fronti pred sto leti so lahko dober uvod v predstavitev pričujoče vojaške znanstvene monografije o 12. soški ofenzivi, o tej pomembni vojaški operaciji, katere del je potekal na slovenskem ozemlju, avtorjev doc. dr. Blaža Torkarja in podpolkovnika Mihe Kuharja, ki je izjemna sinteza znanstvenoraziskovalnega dela, temelječega na proučevanju arhivskega gradiva in memoarske literature ter sodobnih spoznanj s področja vojaških ved, s poudarkom na gorskem bojevanju, ki postaja nujni vir za vse proučevalce vojaških ved.

Avtorja se v prvih poglavjih poglobita v opisovanje vojaške analize geografskega prostora Zgornjega Posočja ter vojaških in političnih razmer v Evropi leta 1917. Natančno so opisani in analizirani priprave na 12. soško ofenzivo, sestava in premik enot 14. armade na soško bojevališče, stanje v italijanski 2.

2 »Avstrijsko uradno poročilo«, Slovenec, 27. 10. 1917, 1.

3 »Naši na italijanskih tleh«, Slovenec, 27. 10. 1917, 1.

armadi, vojskovalna moč nemške vojske, nemški slog vodenja in poveljevanja (nem. *Auftragstaktik*) ter razvoj taktike prodora. Natančno so opisane bojne aktivnosti vojskujočih se strani, še posebej v začetnih dnevih ofenzive, ko so boji potekali na slovenskih tleh. Proučeni so vzroki za zmago in poraz v ofenzivi ter predstavljena nova spoznanja o vlogi Erwina Rommla ter problematizirani nekateri miti, ki so bili o njem ustvarjeni. Posebna pozornost je namenjena nemškemu alpskemu korpusu, ki je bil poleg 12. šlezijske in 50. avstro-ogrske divizije najpomembnejša enota pri preboju fronte, in to kot nosilec novosti na področju vojaške taktike ter vodenja in poveljevanja. Avtorja tako ugotavljata, da *»so lahko nemške in tudi nekatere avstro-ogrske gorske ter lovske enote prav na gorskem geografskem prostoru Zgornjega Posočja popolnoma razvile vse svoje zmogljivosti, ki so bile tudi za današnje razmere izjemne. Lastnosti, ki so zagotavljale popolno nadvlado na bojišču, so bile neverjetna fizična in psihična pripravljenost, obvladovanje geografske in topografske orientacije, razumevanje gorskega zemljišča, izurjenost v jurišni taktiki, sposobnost sobojevanja z artilerijo, voditeljstvo in sposobnost preživetja v slabih življenjskih razmerah.«* V monografiji pa boste dobili odgovore ne samo na vprašanja, kaj se je v tistih mrzlih oktobrskih dneh dogajalo v Zgornjem Posočju, temveč tudi na to, kako so poveljujoči takrat razmišljali, katere vojaške akcije so načrtovali ter kakšne rešitve so iskali v kompleksnem okolju in navideznem vojnem kaosu.

Priporočam.

Tomaž Kladnik